

תושב"ע/ חמ"ד

מהו גיל הנישואין הראוי לבנים?

יורדן אלמוג שלו יריב יונה בר
בעד / פרשנות א' נגד / פרשנות ב' נגד / פרשנות ג'

תיאור הנושא/הסוגיה/הדילמה

חז"ל עסקו בשאלה זו ועם זאת שינוי הרגלי החיים הביא לדיון בפוסקים על יישום עניין זה בתקופתנו.

חז"ל במסכת קידושין דנים בגיל הנישואין לבחור.

"רב הונא לטעמיה דאמר בן עשרים שנה ולא נשא אשה כל ימיו בעבירה בעבירה סלקא דעתך אלא אימא כל ימיו בהרהור עבירה אמר רבא וכן תנא דבי ר' ישמעאל עד כ' שנה יושב הקדוש ברוך הוא ומצפה לאדם מתי ישא אשה כיון שהגיע כ' ולא נשא אומר תיפח עצמותיו אמר רב חסדא האי דעדיפנא מחבראי דנסיבנא בשיתסר ואי הוה נסיבנא בארביסר הוה אמינא לשטן גירא בעיניך א"ל רבא לר' נתן בר אמי אדידך על צוארי דברייך משיתסר ועד עשרים ותרתין ואמרי לה מתמני סרי עד עשרים וארבעה" (תלמוד בבלי מסכת קידושין דף כט עמוד ב)

כפי שאפשר לראות כבר בסוגיה עצמה יש מנעד של גילים, ויש כמה דעות על הגילים הרצויים.

השאלות שיש לעיין בהן הן: מהם הגורמים המשפיעים על גיל הנישואין, והאם גיל הנישואין תלוי במציאות החיים המשתנית או שגיל הנישואין צריך להיות קבוע בכל זמן ובכל מצב?

מצד אחד הגמרא במסכת קידושין מדברת על גיל 20 וממליצה על גיל 16 ואפילו גיל 14. מצד אחר במציאות החיים המשתנית גיל הבגרות של האדם התאחר מעבר לגילים אלו.

נגד / פרשנות ב'

עיון בדברי הרב ישועה רטבי, בית דין מצפה יריחו (ישועה רטבי, 2024)
בשולחן ערוך כתוב שגיל הנישואין הראוי הוא 18 ומי שמקדים בגיל 13 זאת מצווה מן המובחר, אבל הברכי יוסף כתב שבזמנו השתנה המצב ולא מתאים להתחתן בגיל 13. הרב רטבי מפרש את הדברים לימינו בכך שכדי להתחתן צריך בשלות, בגרות ואחריות

בעד/פרשנות א'

עיון בדברי הרב אליעזר מלמד מתוך פניני הלכה (אליעזר מלמד, תשפ"ב)
חכמים דחו את גיל הנישואין מגיל החיוב במצוות – 13 – לגיל 18 כי צריך הכנה לנישואין בשני תחומים - לימוד תורה ופרנסה.
הנישואין דורשים גם אחריות גדולה מצד בני הזוג לדעת לנהל את הזוגיות באהבה ושמחה ואיך לגדל ולחנך ילדים.

ומוכנות נפשית, ואלה לא קיימות בדרך כלל בגיל 18.

הספר קרן אורה מסביר את המשנה באבות שאמרה בן 18 לחופה שאז צריך לקיים מצוות פריה ורביה. היסוד של מצווה זו הוא ליישב את העולם, כלומר קיום המצווה תלוי ביכולת של האדם ליישב את העולם וזה תלוי בבגרות ולא דווקא בגיל כרונולוגי, ואי אפשר לקבוע גיל אחיד. הכול תלוי באישיות.

למי שהולך להתחתן צריך שתהיה לו אחריות כלפי אשתו וילדיו, שידע מה הוא רוצה מעצמו בחיים. מי שהוא מבולבל בעניין זה אינו מתאים לנישואין עדיין.

בילקוט יוסף נאמר לגבי בני ישיבות שעדיף להתחתן עד גיל 20 אבל יש כאלה שזה מוקדם להם, והכול תלוי באישיות.

בשו"ת שבט הלוי נכתב שיש להתחתן לפני גיל 25 ועדיף כותב בעיקר בגלל הרהורי עבירה. (האגף לפיתוח ותכנון תכניות לימודים משרד החינוך, תשע"ח)

מצד שני יש בעיה בדחיית הנישואין בגלל היצר הרע והרהורי עבירה. וכבר חז"ל דנו עד כמה אפשר לדחות את גיל הנישואין וקבעו זאת על 24.

בדורות האחרונים החיים הפכו למורכבים יותר וההכנות להקמת משפחה דורשות זמן רב יותר, הן מבחינת לימוד התורה הנדרש והן מבחינת ההכשרה לפרנסה שדורשת הכשרה ארוכה יותר.

לכך נוסף גם השירות הצבאי שנדרש היום מבחורים.

עם זאת, אם בחורים ידחו את נישואיהם עד לאחר סיום הלימודים ורכישת דירה, גיל הנישואין יהיה לאחר 30 וזאת כבר דחייה מוגזמת מצד טבעו של האדם.

כמו כן, המציאות מראה שככל שדוחים יותר את הנישואין גובר הקושי אחר כך למצוא זיווג מתאים.

ולכן צריך למצוא את האיזון וראוי לא לדחות את הנישואין מעבר לגיל 24, אלא אם כן יש צרכים מיוחדים שגורמים לדחייה נוספת.

נגד/ פרשנות ג'

עיון בדבריה של נעמי וולפסון, יועצת זוגית.
(נעמי וולפסון, 2024)

יש בעיה בקביעת גיל נישואין, מכיוון שבני אדם שונים זה מזה. לא ראוי להתחתן רק כי אחרים התחתנו כבר ומצד שני לא ראוי לעכב בחור צעיר מלהתחתן כי הוא צעיר מדי.

כשחז"ל קבעו בן 18 לחופה הכוונה לא להצביע על גיל מסוים אלא לתת כיוון: לא להתעכב, הגיע הזמן, אבל הביצוע תלוי במוכנות – נפשית, רגשית, מעשית וכלכלית.

חז"ל אמרו שמי ששרוי ללא אישה אינו אדם. הכוונה היא שהרצון להתחתן טבוע בטבע האנושי, כי האדם נברא חסר והוא מחפש להשלים את חסרונו.

האדם נברא חסר וזקוק להשלמה במסגרת
הנישואין ומצד שני הוא אדם בפני עצמו עם
מחשבותיו, רצונותיו וציפיותיו. ככל שאדם
גדל הוא למד לצאת מתוך עצמו ולראות גם
את הזולת. אבל רק הנישואין מחייבים אותו
להתייחס באופן קבוע לאחר שמחובר אליו.
ומציאות זו של מתח בין הרצון להתכנס
פנימה לבין הצורך לראות את בן הזוג היא
הנקודה המרכזית של המוכנות לנישואין.

דיון משותף

שלושת המקורות מדברים על הצורך במוכנות לנישואין, ועם זאת יש הבדל בדגשים. הרב מלמד מדגיש את המוכנות בעניין לימוד תורה ופרנסה, הרב רטבי מדגיש את המוכנות לקבל אחריות למשפחה, ואילו נעמי וולפסון מדגישה את הבשלות הנפשית לחיות בזוגיות במתח שבין הפרט לזוג.

הרב מלמד והרב רטבי מדברים גם על הצורך לא לדחות מדי את הנישואין בגלל הנושא של הרהורי עבירה, והרב מלמד מוסיף גם את העובדה שדחייה גדולה מדי עלולה להגדיל את הקושי במציאת זיווג בהמשך. לעומת זאת נעמי וולפסון אינה מתייחסת כלל לשאלה של גיל מקסימלי.

עוד נושא שיש בו הבדל בין המקורות הוא ההתייחסות לגיל פורמלי. הרבנים דנים בדברי הגמרא ומנסים לכוון את ההדרכה לכך שכן ראוי להתחתן לפחות עד גיל 24-25, ואילו נעמי וולפסון מפרשת את דברי הגמרא כאמירה חינוכית ולא פורמלית.

מקורות/טקסטים

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף כט

מלמד, הרב אליעזר, פניני הלכה נישואין, הוצאת מכון הר ברכה, הר ברכה תשפ"ב, פרק א עמ' 10-12.
האגף לפיתוח ותכנון תכניות לימודים משרד החינוך, "בית חינוך ומשפחה", הוצאת משרד החינוך,
תשע"ח. עמ' 57-66.

מה הגיל הראוי לנישואין? נעמי וולפסון.

[HTTPS://NOMIWOLFSON-CENTER.CO.IL/%D7%9E%D7%94-%D7%94%D7%92%D7%99%D7%9C-%D7%94%D7%A8%D7%90%D7%95%D7%99-%D7%9C%D7%A0%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%90%D7%99%D7%9F](https://nomiwolfson-center.co.il/%D7%9E%D7%94-%D7%94%D7%92%D7%99%D7%9C-%D7%94%D7%A8%D7%90%D7%95%D7%99-%D7%9C%D7%A0%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%90%D7%99%D7%9F) 20.9.24

הרב ישועה רטבי, בית הדין קריה חינוכית קריית משה מצפה יריחו.

<https://www.kiryatmoshe.co.il/%D7%9E%D7%90%D7%9E%D7%A8%D7%99-%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%94%D7%93%D7%99%D7%9F/482-%D7%92%D7%99%D7%9C-%D7%94%D7%A0%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%90%D7%99%D7%9F> 20.9.24